

західноукраїнських землях. Архівні матеріали засвідчили, що така практика була поширена у галузі ткацтва, гаптярства, шиття (Цуркан, 2019: 11). Так, на початку ХХ століття було організовано ткацькі курси Є. Ярошинської в Чернівцях (1900) й у Звинячі (1908) (Шмагало, 2005). С. Сидорович зазначає, що 1820–1840 – час найінтенсивнішого розвитку ткацького виробництва на західноукраїнських землях. Кількість ткачів-ремісників у західних регіонах України з центрами у Коломиї, Станіславі, Стрию, Самборі, Тернополі, Золочеві, Бережанах, Львові, Жовкві та інших станом на 1840 рік досягла 45 тисяч чоловік, за наступні 50 років їх чисельність за підрахунками С. Сидорович збільшилася на 20 тисяч осіб (Сидорович, 1979: 27).

Отже, аналіз вищевказаних праць дозволив з'ясувати, що в доробку галицьких педагогів з'явилися інноваційні методики, які були спрямовані на вивчення різновидів художнього текстилю (шиття, килимарства, ткацтва, батику, мережива тощо) у закладах професійної жіночої освіти Західної України кінця ХІХ – початку ХХ століття.

ЛІТЕРАТУРА

- Гулей, О. (2017). Орнамент як феномен декоративно-прикладного мистецтва у дослідженнях науковців радянського часу. *Теорія і практика сучасної науки: матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції*, (сс. 37–38). Чернівці: Херсон: Гельветика.
- Гулей, О. (2018). Художнє ткацтво ХІХ – початку ХХ століття в контексті актуалізації навчання декоративно-прикладного мистецтва в сучасному навчально-виховному процесі. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал*, 1 (6), 26–30.
- Сидорович, С. (1979). *Художня тканина Західних областей УРСР*. Київ: Наукова думка.
- Цуркан, К. (1919). *Мистецька освіта в галузі текстилю на Львівщині другої половини ХІХ – початку ХХІ ст. (історія, структура, художньо-методичні особливості)* (автореф. дис. ... канд. мист.: 17.00.06). Львів.
- Цуркан, К. (2016). Методика Розалії Шалленфельд. Її виникнення та застосування в навчальному процесі у жіночих фахових школах Галичини кін. ХІХ – поч. ХХ ст. *Народознавчі зошити*, Ч. 6 (132), 1404–1412.
- Шмагало, Р. (2005). *Мистецька освіта в Україні середини ХІХ – середини ХХ століття: структурування, методологія, художні позиції*: монографія. Львів: Українські технології.

О. Максименко

Інститут педагогіки НАПН України

УЧИТЕЛЬ У ЗАКОНОДАВСТВІ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ФОРМАТ ДІЯЛЬНОСТІ ТА САМОВРЯДУВАННЯ

Суспільні трансформаційні процеси у сучасній Україні заохочують до активних перетворень в освітній галузі та у загальній середній школі зокрема, як рівня, який покликаний підготувати людину до свідомого

дорослого життя в особливих швидкозмінних умовах сучасного світу. Оновлена структура рівня, засади, функції та відносини, охоплені учасники, які, діючі безпосередньо і опосередковано у навчально-виховному процесі, наділені правами і обов'язками у рамках діючого законодавства (Конституція України, Закон України «Про освіту», Закон України «Про повну загальну середню освіту»).

Учитель разом з керівництвом, батьками, громадою діє в освітньому полі, окресленому національною освітньою політикою і законами країни. Його діяльність чітко регламентована згідно розмежування функціональних обов'язків. Учитель – педагогічний працівник – залишається ключовим елементом забезпечення реалізації навчально-виховного процесу. Його діяльність характеризується як педагогічна та освітня.

Педагогічна діяльність – це інтелектуальна, творча діяльність педагогічного (науково-педагогічного) працівника або самозайнятої особи у формальній та/або неформальній освіті, спрямована на навчання, виховання та розвиток особистості, її загальнокультурних, громадянських та/або професійних компетентностей. Освітня діяльність – це діяльність суб'єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та/або неформальній освіті. Діяльність учителя розглядається з позицій якості освітньої діяльності – рівня організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що уможливорює здобуття особами якісної повної загальної середньої освіти на кожному рівні та відповідає вимогам, встановленим законодавством. Такий поділ фіксує не тільки відповідні обов'язки але передбачає привнесення особистого доробку і внеску учителя у навчально-виховний процес, спираючись на власну підготовку, компетентності, творчість, морально-етичні та особисті якості, життєві цілі.

Вихідними засадами здійснення діяльності учителем зазначені такі:

1) автономія (право суб'єкта освітньої діяльності на самоврядування, яке полягає в його самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності, що провадиться в порядку та межах, визначених законом);

2) академічна свобода (самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова, думки і творчості, поширення знань та інформації, вільного оприлюднення і використання результатів наукових досліджень з урахуванням обмежень, установлених законом);

3) академічна доброчесність (сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої)

діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень).

Оцінювання педагогічних працівників відбувається за допомогою атестації (система заходів, спрямованих на всебічне та комплексне оцінювання педагогічної діяльності) та сертифікації (зовнішнє оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника (у тому числі з педагогіки та психології, практичних вмінь застосування сучасних методів і технологій навчання), що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи).

Права та обов'язки, гарантії педагогічним працівникам передбачають розподіл за сферами, серед яких професійна, особистісна, правова, соціальна і економічна (передбачені законодавством, колективним договором, трудовим договором та/або установчими документами закладу освіти).

Розширеного тлумачення набули питання підвищення кваліфікації педагогічних працівників (обсяг визначається законодавством, здійснюється за кошти державного та місцевих бюджетів) та міжнародного академічного обміну в умовах зростаючої мобільності.

Належну увагу приділено питанню участі педагогічних працівників у громадському самоврядуванні закладу освіти на усіх рівнях. Їм гарантовано право учасників освітнього процесу безпосередньо та/або через органи громадського самоврядування брати участь у вирішенні питань організації та забезпечення освітнього процесу в закладі освіти, захисту своїх прав та інтересів, організації дозвілля та оздоровлення, брати участь у громадському нагляді (контролі) та в управлінні закладом освіти у межах повноважень, визначених діючим законодавством (Закон України «Про освіту», Закон України «Про повну загальну середню освіту», установчі документи закладу освіти).

Таким чином, в рамках нового законодавства учителі, як педагогічні працівники, позиціонуються провідними у реалізації навчально-виховного процесу за опосередкованої участі зацікавлених сторін. Їх діяльність спрямовується на дотриманням державної політики у сфері освіти і базується на діючому законодавстві. Оскільки сучасний освітній процес є багатоскладовим і багатофакторним, чітко окреслено права і обов'язки, засади (автономія, академічна свобода, академічна доброчесність), принципи освітньої діяльності, гарантії життя і діяльності педагогічних працівників.

Особливе значення надається якості освітньої діяльності, оцінюванню педагогічних працівників, їх особистісним якостям, підвищенню кваліфікаційного рівня та мобільності, участі у громадському самоврядуванні.